

توهم تهاتری

Barter Illusion

توهم تهاتر یک نظریه مبادله بدون پول است که بر اساس آن تولید برای مصرف صورت می‌گیرد و از آنجا ناشی می‌شود که کلاسیک‌ها و نئوکلاسیک‌ها متغیرهای اسمی را در الگوهای رشد وارد نکرده‌اند و پول را خنثی می‌دانند.

با آنکه سال‌های متمادی است که از پول استفاده می‌شود، اما اطلاعات افراد درباره پول و ماهیت آن ناچیز است و هنوز مفهوم پول در هاله‌ای از ابهام قرار دارد و مفاهیمی مانند توهم تهاتری (barter illusion)، حجاب تهاتر (veil of barter)، حجاب پولی (veil of money) و توهم پولی (money illusion) مطرح می‌شود. توهم تهاتری به‌طور صریح به‌وسیله کلاسیک‌ها و به‌طور ضمنی به‌وسیله نئوکلاسیک‌ها مطرح شده است. در اقتصاد کلاسیکی، توهم تهاتری بر این امر تأکید دارد که تولید برای مصرف است و این درست نیست؛ زیرا، مصرف کردن صرف انگیزه بنگاه از تولید نیست (Dillard, 1988: 300). توهم پولی به‌معنای ناتوانی افراد در تشخیص بین مقادیر واقعی و اسمی است و باعث می‌شود که مردم از کاهش قدرت خرید خود آگاه نباشند (Shafir, et al., 1997: 341). بنابراین، اگر درکی روشن و منطقی از نحوه رفتار اقتصاد پولی وجود داشته باشد، حجاب تهاتر و توهم تهاتر در نظریه‌های عمومی اقتصاد مطرح نخواهد شد (همان: ۲۹۹). توهم تهاتری از آنجا ناشی می‌شود که کلاسیک‌ها و نئوکلاسیک‌ها از یک طرف متغیرهای اسمی را در الگوهای رشد وارد نکرده‌اند و پول را خنثی می‌دانند؛ اما دچار تناقض شده‌اند و به‌دنبال وارد کردن پول در تحلیل‌های اقتصادی بوده‌اند. بنابراین، در نظریه‌های خود بحث انتظارات عقلایی را مطرح کرده‌اند، اما خود دچار توهم تهاتر شده‌اند. نتیجه فرعی توهم تهاتری این است که پول در بلندمدت بر تولید و اشتغال اثرگذار

نیست و خنثی است، اما در صورت وجود توهم پولی، غیرخنثایی پول در کوتاه‌مدت مطرح می‌شود (همان: ۳۰۰).

پول در فضای نااطمینانی کینزین‌ها به‌عنوان وسیله ذخیره ارزش مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این صورت با توهم پولی، متغیرهای اسمی بر تصمیمات عوامل اقتصادی اثرگذار است. بنابراین، تأثیر ارزش‌های اسمی بر تصمیمات خرید و فروش در غیاب تورم یک نوع از توهم پولی است (کینز، ۱۳۸۷). توهم پولی ابتدا در اوایل قرن بیستم میلادی به‌وسیله فیشر (۱۹۲۸) مطرح شده است و بعد از آن به‌وسیله کینز (۱۹۳۶) وارد الگوهای اقتصاد شده است. توهم پولی منجر به غیرخنثایی پول در کوتاه‌مدت می‌شود، اما نداشتن توهم پولی فرض اصلی غیرخنثایی بلندمدت پول در نظریه مقداری پول است. کینز در نظریه عمومی اشتغال، بهره و پول بیان می‌کند که پول در حالت نااطمینانی بر تولید و اشتغال اثرگذار است.

کتاب‌شناسی

- کینز، جان مینارد (۱۳۸۷). نظریه عمومی اشتغال، بهره و پول. ترجمه منوچهر فرهنگ، انتشارات نشر نی.
- Dillard, D. (1988). «The Barter Illusion in Classical and Neoclassical Economics», *Eastern Economic Journal*, 4(4): 299-318.
- Fisher, I. (1928). *The Money Illusion*, New York: Adelphi Company.
- Keynes, J.M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*, Palgrave Macmillan.
- Shafir, E., Diamond, P., & Tversky, A. (1997). «Money Illusion», *Quarterly Journal of Economics*, 112(2): 240-274.

حجت ایزدخواستی

هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی